

DET NASJONALE STATSADVOKATEMBETET

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Deres referanse:

24/879-

Vår referanse:

24/783 - 2 / JFG001

Dato:

12.06.2024

Høring NOU 2024:3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet

Det vises til ovennevnte høring med frist 7. juni 2024. Senere forlenget til 14. juni 2024.

Det nasjonale statsadvokatembetet (NAST) er overordnet påtalemyndighet på statsadvokatnivå for de saker som etterforskes av Politiets sikkerhetstjeneste (PST), Den sentrale enhet (DSE). Dette er i dag i realiteten alle saker som etterforskes av PST. Dette gjelder også de avvergende etterforskningene som PST foretar.

NAST er ikke overordnet for de forebyggende sakene/forebyggende arbeidet i PST. Vi har imidlertid et særskilt inspeksjonsansvar blant annet vedrørende PST sitt sporvalg mellom forebyggende sak eller etterforskningssak.

Kommisjonens mandat og arbeid ligger derfor i utgangspunktet utenfor NASTs ansvarsområde, men det grenser tett opptil. NAST vil derfor nøye seg med å kommentere noen få punkter i en meget omfattende NOU.

Det er videre slik at de hensyn en etterforskning med påfølgende pådømmelse skal ivareta er meget overlappende med de hensyn det forebyggende arbeidet skal fremme jf. blant annet rapporten punkt 1.1 første avsnitt. Allmenn og individual prevensjon skal nettopp forebygge/forhindre fremtidige straffbare handlinger som for eksempel vil kunne øke trusselnivå og skader mot mennesker og samfunn. NAST sin innsats på kontraterrorfeltet har som overordnet formål blant annet å forhindre fremtidige terrorhandlinger.

Fremmedkrigerne

NAST/PSTs etterforskninger og straffesaker i rettsapparatet av fremmedkrigerne som reiste til den væpnede konflikten i Syria/Irak er nevnt flere steder i rapporten.

Det er viktig å merke seg i den forbindelse at det var etterforskning og irettføring som hadde avvergende og reduserende effekt på denne problematikken. Det forebyggende arbeidet ga få resultater.

På side 34 punkt 2.1 i rapporten sies det:

"Norge skal ha vært blant landene i Europa med flest borgere som har deltatt som fremmedkrigere i borgerkrigen i Syria i forhold til folketallet, jf. Hegghammer (2014)."

Det er riktig at dette var situasjonen i 2014. Denne situasjonen endret seg imidlertid vesentlig i andre halvdel av 2015 og til siste rest av kalifatet falt i mars 2019. Det som skjedde i perioden mai – august 2015 var at vi fikk den første straffedom mot fremmedkrigerne i mai 2015. I juni pågrep vi den første fremmedkrigeren under reise til Syria. Han ble pågrepet av Svenske Sakerhetspolisen på Landvetter flyplass utenfor Göteborg. Dette var etter anmodning fra NAST/PST. Han ble varetektsfengslet og senere domfelt. I juli kom den andre dommen mot returnerte norske fremmedkrigere.

Fra andre halvår 2015 begynte et markant fall i antall reisende fremmedkrigere fra Norge. De siste som reiste og kom frem til Syria dro i 2016. Andre land så også en reduksjon, men den fremsto klarere, brattere og mer markant i Norge. Det er nærliggende å se dette i sammenheng med de nevnte dommer og pågripelsen.

I rapporten side 117 hevdes det at norske fremmedkrigere sluttet seg til ISIL/IS etter kalifatets opprettelse i juni 2014. Dette er ikke helt korrekt. De sluttet seg til ISIL allerede i april/mai 2013 når ISIL begynte å operere i Syria. Dette ble bevist i den første fremmedkrigersaken (OP Logo) og gjaldt de to hovedtiltalte i saken og f.eks. Bastian Vasques.

Ekstremismedefinisjonen

NAST mener man i utgangspunktet bør holde seg til den mer snevre ekstremismedefinisjonen som PST legger til grunn. PSTs definisjon av ekstremisme er også i tråd med den norske terrorlovgivning som ikke ser på formålet med terrorhandlingen. NAST støtter det rapporten sier i punkt 4.1.4 Fare for misbruk av ekstremismebegrepet.

Norsk terrorlovgivnings anvendelse i utenlandsk væpnet konflikt

Dette er et komplisert juridisk tema som det ikke passer å behandle detaljert i dette høringssvaret. Rettstilstanden må imidlertid anses som sikker og avklart etter 13 års rettspraksis i norske terrorsaker.

Dette er behandlet på side 58 i rapporten. Det synet som fremgår der er ikke i tråd med sikker norsk rettspraksis vedrørende anvendelsen av norske terrorbestemmelser i væpnet konflikt.

Temaet i HR-2020-1340-A var ikke om norsk terrorlovgivning får anvendelse på handlinger begått som ledd i væpnet konflikt i utlandet. Fordi det gjør den. Det var heller ikke om den Al-Qaida organisasjonen tiltalte tilhørte var en terrororganisasjon. For det er de. Endelig var det ikke noe tema om deltakere i denne terrororganisasjonen straffritt kan begå ellers "lovlige stridshandlinger" i en væpnet konflikt (det kan de ikke).

Disse spørsmålene har vært slått fast i forarbeidene til norsk terrorlovgivning og sikker norsk rettspraksis fra 2011 og frem til i dag.

Temaet i 2020 dommen (Jurisdiksjonsdommen) var om Norge hadde jurisdiksjon til å straffedømme en for overtredelse av norsk terrorlovgivning når vedkommende ikke hadde noen knytning til Norge før han begikk handlingene i Syria. Høyesterett svarte bekreftende på dette og ga påtalemyndigheten medhold.

Taushetsplikt

Vi går ikke inn på de fleste forslagene i rapporten, men gjør et unntak for anbefalingene rapporten fremmer vedrørende taushetsplikt, se bl.a. side 16. Fra forebyggende hold er dette spesielt fremhevet som viktig. NAST ser dette behovet og støtter anbefalingene.

Jan Glent
førstestatsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur